

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Στρασβούργο, 18.4.2012
SWD(2012) 99 final

ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Πλαίσιο ποιότητας για την πρακτική άσκηση

που συνοδεύει το έγγραφο

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών

Στοχεύοντας σε μια ανάκαμψη με άφθονες θέσεις εργασίας

{COM(2012) 173 final}

{SWD(2012) 90 final}

{SWD(2012) 92 final}

{SWD(2012) 93 final}

{SWD(2012) 95 final}

{SWD(2012) 96 final}

{SWD(2012) 97 final}

{SWD(2012) 98 final}

{SWD(2012) 100 final}

ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Πλαίσιο ποιότητας για την πρακτική άσκηση

που συνοδεύει το έγγραφο

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών

Στοχεύοντας σε μια ανάκαμψη με άφθονες θέσεις εργασίας

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1.	Εισαγωγή.....	3
2.	Πεδίο εφαρμογής του πλαισίου.....	4
3.	Ρύθμιση και οργάνωση της πρακτικής άσκησης στα κράτη μέλη.....	5
4.	Προς ένα πλαίσιο ποιότητας της πρακτικής άσκησης	8
5.	Οι προοπτικές.....	11

Αποποίηση ευθυνών: Το παρόν είναι έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και έχει ενημερωτικό σκοπό. Δεν αποτελεί επίσημη θέση της Επιτροπής σχετικά με το θέμα αυτό ούτε προδικάζει την επίσημη θέση της.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ανεργία των νέων (ηλικίας 15-24 ετών) αυξήθηκε έντονα: Από το 2008 ο συνολικός αριθμός των άνεργων νέων στην ΕΕ αυξήθηκε κατά ένα εκατομμύριο. Σήμερα υπάρχουν στην ΕΕ-27 πάνω από πέντε εκατομμύρια νέοι ηλικίας κάτω των 25 ετών οι οποίοι δεν μπορούν να βρουν εργασία.

Στο πλαίσιο αυτό, η πρακτική άσκηση μπορεί να διαδραματίσει βασικό ρόλο στην αύξηση της πρόσβασης των νέων στην αγορά εργασίας. Η πρακτική άσκηση μπορεί να γεφυρώσει το χάσμα μεταξύ των θεωρητικών γνώσεων που αποκτήθηκαν κατά την εκπαίδευση και των δεξιοτήτων και προσόντων που απαιτούνται σε έναν χώρο εργασίας, αυξάνοντας έτσι τις πιθανότητες των νέων να βρουν μια θέση εργασίας.

Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις η πρακτική άσκηση δεν έχει τη σημασία που θα έπρεπε: εδώ και πολλά χρόνια εκφράζονται ανησυχίες για την ποιότητα της πρακτικής άσκησης. Παραδείγματος χάριν, οι οργανώσεις «*Génération précaire*»¹ στη Γαλλία και «*Generation Praktikum*»² στην Αυστρία διατύπωσαν σοβαρές ανησυχίες για την πιθανότητα κατάχρησης της πρακτικής άσκησης ως πηγής φθηνής ή δωρεάν εργασίας από τους εργοδότες οι οποίοι σε πολλές περιπτώσεις δεν προσφέρουν το πρώτο στάδιο προς μια εργασία αξιοπρεπή και με προοπτικές διάρκειας. Υποστηρίζεται ότι η κατάσταση αυτή μπορεί με τη σειρά της να οδηγήσει σε φαύλο κύκλο επισφαλούς απασχόλησης και ανασφάλειας. Σε ορισμένα κράτη μέλη οι νέοι ανέλαβαν πρωτοβουλίες για τη βελτίωση της διαφάνειας της πρακτικής άσκησης³. Το 2010 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέδωσε έκθεση πρωτοβουλίας με τίτλο «Προώθηση της πρόσβασης των νέων στην αγορά εργασίας, ενίσχυση του καθεστώτος των περιόδων άσκησης, πρακτικής και μαθητείας»⁴, στην οποία καλούσε την Επιτροπή να προτείνει έναν ευρωπαϊκό χάρτη ποιότητας για την πρακτική άσκηση, να υποβάλει στατιστικές για την πρακτικής άσκησης και να εκπονήσει μελέτη για τα διάφορα συστήματα πρακτικής άσκησης που υπάρχουν στα κράτη μέλη.

Πιο πρόσφατα, το ευρωπαϊκό φόρουμ νεολαίας υπέβαλε πρόταση για έναν ευρωπαϊκό χάρτη πρακτικής άσκησης⁵, ο οποίος βασίζεται σε ηλεκτρονική ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ νέων. Από τα αποτελέσματα της διαβούλευσης προκύπτει ότι σε πολλές χώρες η μαθησιακή διάσταση της πρακτικής άσκησης περιορίζεται, και τα καθήκοντα που ανατίθενται στους εκπαιδευόμενους δεν συμβάλλουν στην επαγγελματική τους εξέλιξη.

Η Επιτροπή αναγνώρισε την ανάγκη να αντιμετωπιστούν αυτά τα ζητήματα. Για τον σκοπό αυτόν με την εμβληματική πρωτοβουλία «Νεολαία σε κίνηση»⁶, στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», που ανακοινώθηκε το 2010, γνωστοποιήθηκε ότι η Επιτροπή θα προτείνει ένα πλαίσιο ποιότητας για την πρακτική άσκηση, συμπεριλαμβανομένης της διακρατικής της διάστασης, του ρόλου των κοινωνικών εταίρων και των σχετικών πτυχών κοινωνικής εταιρικής ευθύνης. Σύμφωνα με την εν λόγω δέσμευση, στα συμπεράσματα του Συμβουλίου του Ιουνίου 2011 σχετικά με την απασχόληση των νέων, τα κράτη μέλη ζήτησαν από την

¹ www.generation-precaire.org

² www.generation-praktikum.at

³ Π.χ. στην Ιταλία, βλ. www.reppublicadeglistagisti.it

⁴ Εισηγήτρια: κυρία Emilie Turunen βουλευτής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ΕΚ, ΕΡ 2009/2221(INI), 14.06.2010.

⁵ www.qualityinternships.eu

⁶ COM(2010)477 τελικό, 15.09.2010.

Επιτροπή να παρέχει καθοδήγηση όσον αφορά τις συνθήκες παροχής δοκιμαστικής εκπαίδευσης υψηλού επιπέδου, με τη δημιουργία πλαισίου ποιότητας για τους εκπαιδευόμενους⁷.

Δεδομένου ότι θα επιδεινωθεί περαιτέρω η πρόσβαση των νέων στην αγορά εργασίας, η Επιτροπή δρομολόγησε τον Δεκέμβριο του 2011 την πρωτοβουλία «**Ευκαιρίες για τους νέους**»⁸. Μία από τις κύριες δράσεις της πρωτοβουλίας αφορά την υποστήριξη της Επιτροπής στα κράτη μέλη ώστε να χρησιμοποιήσουν πιο αποτελεσματικά το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, μεταξύ άλλων για την υποστήριξη των θέσεων πρακτικής άσκησης, όπως συμβαίνει ήδη σε ορισμένες χώρες. Επιπλέον, θα ενισχυθεί η υποστήριξη της Επιτροπής στην πρακτική άσκηση υψηλής ποιότητας στο πλαίσιο των προγραμμάτων Erasmus και Leonardo da Vinci κατά το υπόλοιπο της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου και θα προταθεί περαιτέρω αύξηση του προϋπολογισμού κατά την έναρξη του προγράμματος «Erasmus για όλους» το 2014. Η πρωτοβουλία «Ευκαιρίες για τους νέους» επιβεβαιώνει επίσης προηγούμενες δεσμεύσεις της Επιτροπής να παρουσιάσει το 2012 ένα πλαίσιο υψηλής ποιότητας για την πρακτική άσκηση.

Με βάση τα ανωτέρω και γνωρίζοντας ότι η διάθεση περιόδων πρακτικής άσκησης υψηλής ποιότητας απαιτεί τη σύμπραξη όλων των εμπλεκόμενων παραγόντων, κυρίως των επιχειρήσεων, αλλά και εθνικών αρχών, κοινωνικών εταίρων και εκπροσώπων νέων και εκπαιδευομένων, η ΓΔ Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης υποβάλλει προς διαβούλευση σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη το παρόν έγγραφο θέσεων. Ο σκοπός είναι να επιτευχθεί η αναγκαία συναίνεση για κοινή αναγνώριση ενός πλαισίου υψηλής ποιότητας σχετικά με την πρακτική άσκηση, με τη μορφή σύστασης της Επιτροπής που πρέπει να εκδοθεί πριν από το τέλος του 2012, όπως τονίζεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής «*Στοχεύοντας σε μια οικονομία με άφθονες θέσεις απασχόλησης*»⁹. Το παρόν έγγραφο των υπηρεσιών της Επιτροπής δεσμεύει μόνο τη ΓΔ Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης και όχι την Επιτροπή συνολικά. Οι πληροφορίες που περιέχει το παρόν έγγραφο προορίζονται να χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για διαβούλευση. Δεν έχουν σκοπό να εκφράσουν ή να προδικάσουν την τελική θέση που θα λάβει η Επιτροπή για το αναφερόμενο θέμα.

2. ΠΕΛΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

Δεν υπάρχει κοινός ευρωπαϊκός ορισμός της **πρακτικής άσκησης** και συχνά προκαλείται σύγχυση μεταξύ των όρων πρακτική άσκηση, άσκηση και μαθητεία. Για τους σκοπούς της παρούσας πρωτοβουλίας θα χρησιμοποιηθεί μόνο ο όρος «πρακτική άσκηση», κατά την ακόλουθη έννοια:

επαγγελματική εμπειρία με εκπαιδευτική πτυχή (είτε ως μέρος προγράμματος σπουδών είτε όχι) με περιορισμένη χρονική διάρκεια. Σκοπός της εν λόγω πρακτικής άσκησης είναι να διευκολύνει τη μετάβαση του εκπαιδευόμενου από την εκπαίδευση στην εργασία μέσω της παροχής εμπειρίας, γνώσεων και δεξιοτήτων που συμπληρώνουν τη θεωρητική του εκπαίδευση.

⁷ Συμπεράσματα του Συμβουλίου 11838/11 «Πρόωθηση της απασχόλησης των νέων για την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»· 17.06.2011.

⁸ COM(2011)933τελικό, 20.12.2011.

⁹ COM(2012)173τελικό 18.04.2012.

Συνεπώς, η παρούσα πρωτοβουλία επικεντρώνεται κυρίως στην πρακτική άσκηση που αποτελεί μέρος των προγραμμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και στην πρακτική άσκηση (γενικά μεταπτυχιακή) στην οποία εμπλέκονται μόνο ο εκπαιδευόμενος και ο εργοδότης. Οι διακρατικές ευκαιρίες πρακτικής άσκησης περιλαμβάνονται επίσης στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας πρωτοβουλίας αλλά **δεν καλύπτεται η μαθητεία**.

Παρόλο που η μαθητεία έχει παρόμοιους στόχους με εκείνους της πρακτικής άσκησης που περιγράφονται ανωτέρω, πρόκειται μάλλον για μια συστηματική, μακροχρόνια κατάρτιση σε τεχνικό επάγγελμα με εναλλαγή περιόδων στον χώρο εργασίας και σε εκπαιδευτικό ίδρυμα ή κέντρο κατάρτισης. Επιπλέον, όσον αφορά τη μαθητεία, ο εργοδότης αναλαμβάνει την ευθύνη της παροχής της κατάρτισης που θα οδηγήσει σε ένα συγκεκριμένο επάγγελμα.

3. ΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΣΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ

Στο πλαίσιο ενός δοκιμαστικού σχεδίου που δρομολογήθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η Επιτροπή ανέθεσε την εκπόνηση μελέτης σχετικά με τη «συνολική επισκόπηση των προγραμμάτων πρακτικής άσκησης στα κράτη μέλη» (εφεξής «η μελέτη»).

Η εν λόγω μελέτη θα είναι διαθέσιμη τον Μάιο του 2012 και θα δώσει μια πλήρη εικόνα των σχετικών εθνικών πολιτικών και των νομοθετικών πλαισίων, καθώς και της προσφοράς, του περιεχομένου και της ποιότητας της πρακτικής άσκησης. Τα σημαντικότερα προκαταρκτικά συμπεράσματα αναφέρονται παρακάτω.

Επισκόπηση στο επίπεδο της εθνικής νομοθεσίας

Σε πολλά κράτη μέλη είτε δεν υπάρχουν ρυθμίσεις που να αναφέρονται ρητά στο θέμα της πρακτικής άσκησης, ή είναι πολύ περιορισμένες και ενδεχομένως περιλαμβάνονται σε άλλη νομοθεσία η οποία αφορά γενικά την εκπαίδευση και την κατάρτιση¹⁰. Στα κράτη μέλη με ειδική νομοθεσία τα κοινά χαρακτηριστικά που ορίζουν την πρακτική άσκηση είναι: i) ο γενικός εκπαιδευτικός σκοπός· ii) το πρακτικό στοιχείο της μάθησης· iii) ο προσωρινός χαρακτήρας της.

Για την πρακτική άσκηση που είναι ενσωματωμένη στο πρόγραμμα μαθημάτων (της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης) υπάρχουν γενικά περισσότερες ρυθμίσεις. Η πρακτική άσκηση που προσφέρεται ad-hoc από τους εργοδότες και την αποδέχονται οι νέοι μετά την αποφοίτησή τους, σε εθελοντική βάση, υπόκειται σε λιγότερες ρυθμίσεις.

Στα κράτη μέλη στα οποία ισχύουν τυπικά μέτρα οι κανόνες για την εξασφάλιση της ποιότητας της πρακτικής άσκησης αφορούν κυρίως:

- την αμοιβή
- την κοινωνικοασφαλιστική κάλυψη
- την πρόσβαση στην κατάρτιση και την ποιότητά της
- την επαγγελματική πείρα του εκπαιδευόμενου

¹⁰ Π.χ. AT, CY, CZ, DE, EL, IE, LU, MT, PL, PT, SK, UK.

- τον κίνδυνο αντικατάστασης του μόνιμου προσωπικού.

Σε ειδικά επαγγέλματα στα οποία η πραγματοποίηση υποχρεωτικής πρακτικής άσκησης αποτελεί μέρος της υποχρεωτικής επαγγελματικής κατάρτισης (γενικά ιατροί/νοσηλεύτες, νομικοί, εκπαιδευτικοί, αρχιτέκτονες/μηχανικοί) οι ρυθμίσεις έχουν καθοριστεί από επαγγελματικές ενώσεις σχεδόν σε όλα τα κράτη μέλη. Ωστόσο, ακόμη και οι ρυθμίσεις αυτές δεν εγγυώνται πάντα την ποιότητα της πρακτικής άσκησης. Η Ιταλία π.χ. διακρίνεται λόγω του ότι το πλαίσιο της για τα ελεύθερα επαγγέλματα υπόκειται σε διεξοδικές ρυθμίσεις, αλλά, στην πράξη, ο τρόπος με τον οποίο πραγματοποιείται η πρακτική άσκηση διαφέρει σε μεγάλο βαθμό από τις νομοθετικές διατάξεις.

Επισκόπηση της πρόσβασης στην πρακτική άσκηση / διαθεσιμότητά της

Σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση αυξάνεται το ενδιαφέρον για την πρακτική άσκηση και την πρακτική επαγγελματική πείρα ως βασικών μέσων για να βοηθηθούν οι άνεργοι νέοι ή οι νέοι πτυχιούχοι κατά τη μετάβαση στην εργασία¹¹. Στη Νότια και την Ανατολική Ευρώπη τα συστήματα αυτά συχνά (τουλάχιστον εν μέρει) υποστηρίζονται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο. Πολλά από αυτά αποσκοπούν στην αύξηση της αποδοχής περιόδων πρακτικής άσκησης μέσω επιδοτήσεων των εργοδοτών, συνεισφοράς στις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης ή καταβολής αποζημίωσης ή επιδόματος απευθείας στους εκπαιδευόμενους.

Γενικά υπάρχει έντονη τάση προς την ενσωμάτωση της πρακτικής άσκησης και της πρακτικής κατάρτισης στον χώρο εργασίας στο πρόγραμμα σπουδών, είτε υποχρεωτικά είτε προαιρετικά. Σ' αυτά τα είδη πρακτικής άσκησης η παρακολούθηση και η διασφάλιση της ποιότητας εξασφαλίζονται συχνά από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, τους σαφείς μαθησιακούς στόχους και τις εταιρείες με τα περισσότερα κίνητρα. Ωστόσο, υπάρχει έλλειψη τέτοιων θέσεων εξαιτίας αφενός των αδύναμων συνδέσμων μεταξύ των εκπαιδευτικών συστημάτων και της αγοράς εργασίας και αφετέρου των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ για να κινητοποιήσουν εσωτερικούς πόρους για τη διοίκηση και την πλαισίωση των εκπαιδευόμενων. Επίσης, σε ορισμένες χώρες οι εργοδότες ανησυχούν για το ότι το εκπαιδευτικό σύστημα δεν είναι ικανό να ανταποκριθεί στις ανάγκες τους σε δεξιότητες (EL, LV, RO, UK). Επομένως, είναι αναγκαία η ενίσχυση των συμπράξεων μεταξύ επιχειρήσεων και εκπαιδευτικών ιδρυμάτων για την αύξηση του αριθμού των περιόδων πρακτικής άσκησης στο πλαίσιο των προγραμμάτων σπουδών.

Οι τοποθετήσεις σε θέσεις πρακτικής άσκησης στο εξωτερικό αποτελούν ειδική μορφή πρακτικής άσκησης. Το ευρωβαρόμετρο *Νεολαία σε κίνηση (2011)* δείχνει ότι η διακρατική μάθηση βοηθά τους νέους να εξοικειωθούν και να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας της ΕΕ, και να αναπτύξουν, όχι μόνο γλωσσικές και ειδικές επαγγελματικές και εργασιακές δεξιότητες, αλλά και «ήπιες δεξιότητες» όπως η ομαδική εργασία, η αυτοεκτίμηση και η προσαρμοστικότητα, που θεωρούνται σημαντικές για την επιτυχημένη μετάβαση από την εκπαίδευση στην εργασία.

Το κριτήριο αναφοράς της ΕΕ σχετικά με τη μαθησιακή κινητικότητα¹² ορίζει φιλόδοξους στόχους: μέχρι το 2020 τουλάχιστον το 20 % των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και το 6% των νέων με τίτλο αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης πρέπει να έχουν αποκτήσει την εμπειρία μιας περιόδου σπουδών ή κατάρτισης (συμπεριλαμβανομένης

¹¹ Π.χ. BE, CY, DK, EE, EL, ES, IE, FI, FR, HU, LT, LU, LV, MT, NL, PT, PL, SE, UK.

¹² Συμπεράσματα του Συμβουλίου για κριτήριο αναφοράς σχετικά με τη μαθησιακή κινητικότητα: 2011/C372/08 ΕΕ 20.12.2011.

της τοποθέτησης σε θέσεις εργασίας) στο εξωτερικό. Μόνα τους τα προγράμματα της ΕΕ δεν μπορούν να ικανοποιήσουν το εν λόγω κριτήριο αναφοράς, αλλά θα χρειαστεί σημαντική προσπάθεια μέσω εθνικών δράσεων. Επομένως, είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί ότι αυτές οι θέσεις πρακτικής άσκησης είναι καλής ποιότητας και παρέχουν κατάλληλες ευκαιρίες μάθησης.

Μια πρόσφατη μελέτη που εκπονήθηκε για λογαριασμό της Επιτροπής¹³ επιβεβαιώνει την ανάγκη για δράση ώστε να διευκολυνθεί η διακρατική κινητικότητα των εκπαιδευόμενων. Οι προτεραιότητες που προσδιορίστηκαν από τη μελέτη αναφέρουν την ανάγκη για περαιτέρω αποσαφήνιση των διαφορών όσον αφορά το πλαίσιο, των νομικών και των ρυθμιστικών διαφορών μεταξύ των κρατών μελών τα οποία εφαρμόζουν τη διακρατική πρακτική άσκηση, με τη βελτίωση της πρόσβασης στις πληροφορίες και με την καθιέρωση πιο συγκεκριμένων απαιτήσεων και κριτηρίων όσον αφορά τη γενική οργάνωση της πρακτικής άσκησης στο εξωτερικό.

Βασικά κενά / θέματα που προκαλούν ανησυχία όσον αφορά την ποιότητα της πρακτικής άσκησης

Όσον αφορά την ποιότητα της πρακτικής άσκησης, επισημάνθηκαν αμφισβητήσιμες πρακτικές στα κράτη μέλη με μικρές διαφορές μεταξύ των ειδών ρυθμιστικού καθεστώτος. Οι κύριες ανησυχίες σε όλα τα κράτη μέλη αφορούν τα εξής:

- χαμηλή αμοιβή, χαμηλή προστασία και μάλλον μέτριους όρους,
- έλλειψη μαθησιακού περιεχομένου υψηλής ποιότητας,
- χρησιμοποίηση των εκπαιδευόμενων για την εκτέλεση εργασιών χωρίς ενδιαφέρον, και
- αντικατάσταση μόνιμου προσωπικού από εκπαιδευόμενους.

Σε ορισμένες χώρες οι ανησυχίες σχετικά με την πρακτική άσκηση αφορούν ευρύτερες ανησυχίες για τους **νέους που παγιδεύονται σε επισφαλή ή ασταθή εργασία** (π.χ. EL, ES, FR, IT, LT, PL, PT, UK). Οι επισφαλείς πρακτικές φαίνεται επίσης ότι οφείλονται κυρίως στην κατώτερη θέση των νέων στην αγορά εργασίας, η οποία δίνει τη δυνατότητα στους εργοδότες να «εκμεταλλεύονται» εκείνους που αγωνίζονται να εισέλθουν στην αγορά εργασίας. Αυτό ισχύει κυρίως στις χώρες και τους τομείς όπου υπάρχει μεγάλος αριθμός νέων που προσπαθούν να βρουν εργασία.

Σε 19 κράτη μέλη αποτελεί συνήθη πρακτική να καλύπτεται η πρακτική άσκηση από σύμβαση, αλλά μόνο σε 11 κράτη μέλη υπάρχει απαίτηση ελάχιστης αμοιβής. Το **μαθησιακό περιεχόμενο** μιας πρακτικής άσκησης ορίζεται τυπικά μάλλον όταν εμπλέκεται ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα. Ωστόσο, η πρακτική άσκηση στην οποία εμπλέκεται μόνο ο εκπαιδευόμενος και ο εργοδότης συχνά στερείται ορισμού του περιεχομένου. Αυτό δεν σημαίνει οπωσδήποτε ότι οι τοποθετήσεις αυτές δεν έχουν καμία δομή και περιεχόμενο. Για παράδειγμα, στο Ηνωμένο Βασίλειο πολλοί εργοδότες πρόσφεραν εθελοντικά καλά δομημένες περιόδους πρακτικής άσκησης με προκαθορισμένο περιεχόμενο. Ωστόσο, από αποδεικτικά στοιχεία προκύπτει ότι υπάρχουν μεγάλες διαφορές στον τομέα αυτόν. Ακόμη

¹³ Μελέτη σχετικά με πιθανό πλαίσιο για τη διευκόλυνση της διακρατικής κινητικότητας για τοποθετήσεις σε επιχειρήσεις, GHK για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Απρίλιος 2011.

και στα κράτη μέλη στα οποία υπάρχει ρύθμιση για τον καθορισμό του περιεχόμενου της πρακτικής άσκησης (π.χ. AT, LU) υπάρχουν ανησυχίες ότι οι εργοδότες δεν τηρούν πάντα αυτούς τους κανόνες.

Ένα από τα πιο ανησυχητικά θέματα σχετικά με την πρακτική άσκηση είναι η **έλλειψη ίδιας κοινωνικής ασφάλισης** (πιο συχνά μόνο υγειονομική, και σε μερικές περιπτώσεις παρέχεται στον εκπαιδευόμενο ασφάλεια επαγγελματικών κινδύνων/εργατικών ατυχημάτων). Πρέπει ωστόσο να σημειωθεί ότι πρακτική άσκηση που αποτελεί μέρος των προγραμμάτων που υποστηρίζονται από το κράτος υποχρεώνουν όλο και περισσότερο τους εργοδότες να καταβάλλουν τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης των εκπαιδευόμενων είτε εξ ολοκλήρου είτε εν μέρει μέσω επιχορηγήσεων (π.χ. σε CY, EL, PL).

Οι γραπτές συμβάσεις πρακτικής άσκησης προφέρονται συχνά σε εκπαιδευόμενους, αλλά υπάρχει μεγάλη ποικιλία στα χαρακτηριστικά αυτών των συμβάσεων (και συνεπώς στα δικαιώματα) μεταξύ χωρών και τομέων. Επίσης, δεν υπάρχει κοινός ορισμός για την «κατάλληλη» αμοιβή. Η **έλλειψη αποζημίωσης ή η χαμηλή αμοιβή** και ο κίνδυνος της εκμετάλλευσης αποτελούν γενικές ανησυχίες κυρίως στην περίπτωση πρακτικής άσκησης στην ελεύθερη αγορά και στα υποχρεωτικά συστήματα επαγγελματικής κατάρτισης.

Ο κίνδυνος αντικατάστασης του μόνιμου προσωπικού από εκπαιδευόμενους είναι μεγαλύτερος στα κράτη μέλη με υψηλό ποσοστό ανεργίας και/ή δυσμενείς συνθήκες της αγοράς εργασίας για τους νέους (π.χ. EL, ES, IT, PT). Εντούτοις, η χρησιμοποίηση της πρακτικής άσκησης ως δωρεάν εργασίας αποτελεί διογκούμενο φαινόμενο σε άλλες χώρες, όπου **οι νέοι μπορεί να αναγκάζονται να πραγματοποιήσουν πολλές περιόδους πρακτικής άσκησης** πριν βρουν μια κατάλληλη θέση εργασίας.

Τέλος, η εκμετάλλευση των εκπαιδευόμενων συμβαίνει πιο συχνά όταν υπάρχει έλλειψη παρακολούθησης και σαφών στόχων της πρακτικής άσκησης. Επιπλέον, από τις στατιστικές προκύπτει σημαντική **απόκλιση αμοιβών μεταξύ των δύο φύλων** στην πρακτική άσκηση με μεγαλύτερο ποσοστό γυναικών σε θέσεις χωρίς αμοιβή ή με χαμηλή αμοιβή.

4. ΠΡΟΣ ΕΝΑ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ

Η ευαισθητοποίηση στα θέματα της ποιότητας της πρακτικής άσκησης και της πιθανής κατάχρησης αυξάνεται στην ΕΕ και υπάρχουν ορισμένες προσπάθειες για την εφαρμογή ειδικών πλαισίων ποιότητας για τα θέματα αυτά (π.χ. AT, EL, FI, FR, IT και UK).

Η επεξεργασία ενός πλαισίου ποιότητας σε επίπεδο ΕΕ, σε συνεργασία με κυβερνητικούς εκπροσώπους, τους κοινωνικούς εταίρους, οργανώσεις νέων και όλα τα άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στη βελτίωση της ποιότητας της πρακτικής άσκησης εντός της ΕΕ. Η προώθηση της πρακτικής άσκησης καλής ποιότητας συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», όσον αφορά τη διευκόλυνση των ομαλών μετακινήσεων στην αγορά εργασίας και την προώθηση και τη διευκόλυνση της γεωγραφικής κινητικότητας των νέων.

Τα ακόλουθα στοιχεία βασίζονται στις διαπιστώσεις της μελέτης και στις υπάρχουσες καλές πρακτικές στα κράτη μέλη και μπορούν να ληφθούν υπόψη για την ανάπτυξη αυτού του πλαισίου:

α) Σύναψη σύμβασης πρακτικής άσκησης

Από τη μελέτη σχετικά με μια «συνολική επισκόπηση των προγραμμάτων πρακτικής άσκησης στα κράτη μέλη» και από το ερωτηματολόγιο του ευρωπαϊκού φόρουμ νεολαίας αναφέρθηκε ότι για ένα μεγάλο μέρος των περιόδων πρακτικής άσκησης (το 25% όσων απάντησαν στην έρευνα του ευρωπαϊκού φόρουμ νεολαίας) δεν συνήφθη σύμβαση μεταξύ του εκπαιδευόμενου και του οργανισμού υποδοχής. Το γεγονός αυτό δημιουργεί μια κατάσταση στην οποία ο εκπαιδευόμενος δεν προστατεύεται από τον νόμο ενώ ο οργανισμός υποδοχής δεν μπορεί να είναι βέβαιος για το κατά πόσο θα συνεισφέρει ο εκπαιδευόμενος. Η σύμβαση πρακτικής άσκησης θα πρέπει να είναι η βάση όλων των περιόδων πρακτικής άσκησης και θα πρέπει να καλύπτει τους επαγγελματικούς και μαθησιακούς στόχους, τη διάρκεια και, ενδεχομένως, τον συντελεστή αμοιβής/αποζημίωσης. Οι απαιτήσεις αυτές εφαρμόζονται ήδη στη σύμβαση κατάρτισης και τη δέσμευση για την ποιότητα που χρησιμοποιούνται από τα προγράμματα Erasmus και Leonardo da Vinci. Βασίζονται στις αρχές του ευρωπαϊκού χάρτη ποιότητας για την κινητικότητα¹⁴, που εκδόθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα κράτη μέλη το 2006.

β) Ορισμός των επαγγελματικών και μαθησιακών στόχων και εποπτεία/καθοδήγηση

Η πρακτική άσκηση με σαφώς καθορισμένους επαγγελματικούς και μαθησιακούς στόχους έχει περισσότερες πιθανότητες να περιλαμβάνει χρήσιμα εκπαιδευτικά στοιχεία και επομένως να βοηθήσει τον εκπαιδευόμενο να βρει εργασία μετά την πρακτική άσκηση. Εκτός από την ανάγκη για σαφή καθορισμό των επαγγελματικών και μαθησιακών στόχων της πρακτικής άσκησης, θα πρέπει να οριστεί προσωπικός επόπτης στον οργανισμό υποδοχής για κάθε εκπαιδευόμενο. Ο επόπτης αυτός θα πρέπει να παρακολουθεί την πρόοδο του εκπαιδευόμενου και να εξηγεί τις γενικές διαδικασίες και τεχνικές της εργασίας. Ο επόπτης θα πρέπει επίσης να παρέχει πληροφορίες στον εκπαιδευόμενο σχετικά με την απόδοσή του, με τη μορφή ενδιάμεσης και τελικής αξιολόγησης.

γ) Δέουσα αναγνώριση της πρακτικής άσκησης

Από τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν προκύπτει ότι πολύ συχνά η πρακτική άσκηση λήγει χωρίς το κατάλληλο πιστοποιητικό που βεβαιώνει τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τα προσόντα που αποκτήθηκαν κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης. Μετά την ολοκλήρωση της πρακτικής άσκησης ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να λαμβάνει βεβαίωση που να αναφέρει τη διάρκεια και το εκπαιδευτικό περιεχόμενο της πρακτικής άσκησης, τα καθήκοντα που εκτελέστηκαν καθώς και τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τα προσόντα που αποκτήθηκαν. Για την καταγραφή των γνώσεων και των δεξιοτήτων που αποκτήθηκαν σε άλλη χώρα, το έγγραφο κινητικότητας Europass μπορεί να είναι ένα κατάλληλο μέσο¹⁵.

δ) Εύλογη διάρκεια

Η αντικατάσταση μόνιμου προσωπικού από εκπαιδευόμενους αυξάνεται συνεχώς. Για να μειωθεί αυτή η τάση είναι σημαντικό να καθορίζεται σαφώς η διάρκεια της πρακτικής άσκησης, έτσι ώστε να μπορεί να εκπληρώνει τον σκοπό της ως μέσου που επιτρέπει πιο ομαλή μετάβαση στην αγορά εργασίας. Γενικά, μια τρίμηνη έως εξαμήνη περίοδος πρακτικής άσκησης θεωρείται κατάλληλη ανάλογα με το είδος της πρακτικής άσκησης (μέρος

¹⁴ Σύσταση 2006/961/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη διακρατική κινητικότητα εντός της Κοινότητας για σκοπούς εκπαίδευσης και κατάρτισης: Ευρωπαϊκός χάρτης ποιότητας για την κινητικότητα, EE L394 της 30.12.2006.

¹⁵ http://www.europass.ie/europass/euro_mob.html

προγράμματος εκπαίδευσης/κατάρτισης ή μετά την αποφοίτηση). Οι εξαιρέσεις περιλαμβάνουν ειδικά επαγγέλματα όπως οι δικηγόροι, οι εκπαιδευτικοί και οι γιατροί.

ε) Επαρκής κοινωνική προστασία και αμοιβή του εκπαιδευόμενου

Ένα από τα πιο σοβαρά προβλήματα που αναφέρθηκαν είναι ότι οι εκπαιδευόμενοι συχνά δεν έχουν επαρκή κοινωνική προστασία στη χώρα της πρακτικής άσκησης (ιδίως γενική κάλυψη από ασφάλιση ασθένειας και ατυχήματος).

Για την καλής ποιότητας πρακτική άσκηση δεν χρειάζεται οπωσδήποτε αμοιβή. Κατά τη διάρκεια των σπουδών του εκπαιδευόμενου η μη αμειβόμενη πρακτική άσκηση μπορεί να είναι κατάλληλη, με την προϋπόθεση ότι ο εκπαιδευόμενος έχει κοινωνικοασφαλιστική κάλυψη. Σε αυτές τις περιπτώσεις συνιστάται η επιστροφή των εξόδων ή η υποστήριξη σε είδος (π.χ. ταξίδι, γεύματα και διαμονή). Για τη μεταπτυχιακή πρακτική άσκηση, γενικά συνιστάται η αμοιβή δεδομένου ότι ο εκπαιδευόμενος διαθέτει ήδη πτυχίο και δεν έχει πλέον τη φοιτητική ιδιότητα. Επιπλέον, η χαμηλά ή η μη αμειβόμενη πρακτική άσκηση οδηγεί σε καταστάσεις στις οποίες εκείνοι που δεν έχουν την αναγκαία οικονομική, οικογενειακή ή άλλη υποστήριξη δεν μπορούν να έχουν τη δυνατότητα να αποκτήσουν επαγγελματική εμπειρία.

στ) Διαφάνεια των πληροφοριών σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις

Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του εκπαιδευόμενου, του εργοδότη και, κατά περίπτωση, του εκπαιδευτικού ιδρύματος, θα πρέπει να είναι διαφανή και σαφή για όλα τα μέρη. Επικαιροποιημένες πληροφορίες σχετικά με νομικές και άλλες διατάξεις που ισχύουν σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο θα πρέπει να είναι εύκολα διαθέσιμες σε παρόμοια μορφή σε όλα τα μέρη που εμπλέκονται στην οργάνωση και αποδοχή περιόδων πρακτικής άσκησης. Η δυσκολία πρόσβασης σε αξιόπιστες και πλήρεις πληροφορίες σχετικά με τις διατάξεις αυτές σε όλα τα κράτη μέλη είναι ένα από τα σημαντικά εμπόδια στην οργάνωση διακρατικής πρακτικής άσκησης.

5. ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Η Επιτροπή εξέφρασε επανειλημμένα τη δέσμευσή της να υποβάλει ένα πλαίσιο ποιότητας για την πρακτική άσκηση. Στο πλαίσιο του παρόντος εγγράφου διαβούλευσης¹⁶, η ΓΔ Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης προετοιμάζει το έδαφος για πρόταση της Επιτροπής σχετικά με σύσταση του Συμβουλίου για ένα τέτοιο πλαίσιο πριν από το τέλος του 2012.

Όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη καλούνται να απαντήσουν στα κύρια στοιχεία που αναφέρονται ανωτέρω και ιδίως όσον αφορά:

1. το πεδίο εφαρμογής της πρωτοβουλίας·
2. τη μορφή που θα πρέπει να λάβει η πρωτοβουλία αυτή σε επίπεδο ΕΕ, και
3. τα κύρια στοιχεία που καθορίζουν την υψηλής ποιότητας πρακτική άσκηση και θα πρέπει να είναι μέρος του πλαισίου ποιότητας.

¹⁶ Οι πληροφορίες που περιέχει το παρόν έγγραφο δεν έχουν σκοπό να εκφράσουν ή να προδικάσουν την τελική θέση που θα λάβει η Επιτροπή για το αναφερόμενο θέμα.

Αντιδράσεις μπορούν να σταλούν στη διεύθυνση EMPL-QUALITY-STAGES@EC.EUROPA.EU

Εναλλακτικά, όσοι δεν έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο μπορούν να στείλουν τις απαντήσεις τους ταχυδρομικώς στη διεύθυνση:

European Commission

Directorate-General for Employment, Social Affairs & Inclusion

Consultation on a Quality Framework for Traineeships

Unit C3

rue Joseph II 27

B - 1040 Brussels

Προθεσμία απάντησης: 11 Ιουλίου 2012